

# ΑΓΡΑΦΙΩΤΙΚΗ

## ΦΩΝΗ

ΚΕΝΤ. Τ.Χ. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ  
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΕΛΟΣ  
ΓΙΑΠΡΟΣΩΝΕ



ΔΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΓΡΑΦΙΩΤΙΚΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

Έτος 1ον

ΙΟΥΛΙΟΣ 1985

Αριθμ. φύλλου 4

## Κυριακή 4 Αύγουστου ΠΡΩΤΟ ΑΝΤΑΜΩΜΑ ΤΩΝ ΑΓΡΑΦΙΩΤΩΝ ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΠΕΤΡΑΣ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ

«Τέσσερις Αύγουστου πραγματοποιείται στο ιστορικό Μοναστήρι Πέτρας Καταφυγίου η πρώτη συνάντηση των κατοίκων των Κοινοτήτων ιστορικής της περιοχής Αγράφων.

Καθολική πρέπει να γίνει η συμμετοχή των Αγραφιωτών για την επίτυχία της πρώτης αντάμωσης».

Ο όρεινός όγκος Τ' ΑΓΡΑΦΑ της ΠΙΝΔΟΥ ή άγρια και μεγαλόπρεπη αυτή περιοχή της πατρίδας μας, βουνόχτιστη κι απόμερη, με τις ψηλές βουνοκορφές, τὰ ρέματα και τὰ φαράγγια, με τις άπάνεμες μικρές κολάδες και τὰ πανύψηλα έλατα, είναι από τις πιο περήφανες, για τήν ΙΣΤΟΡΙΑ, τούς ΑΓΩΝΕΣ της σέ δίσεχτα για τόν τόπο μας χρόνια, για τόν πλούσιο ΛΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ της.

Από τὰ πανάρχαια χρόνια η φύση εδώ δημιούργησε τὰ δι'α της σύνορα. Ο άνθρωπος άγοντας, είτε ΔΟΛΟΠΑΣ λέγεται αυτός, είτε ΑΓΡΑΦΙΩΤΗΣ περιχαράκωσε και περιχαράκώθηκε ο ίδιος στα φυσικά του σύνορα, δέθηκε λειτουργικά με τόν τόπο του, προσαρμοσε τις ανάγκες του στις δυνατότητες της περιοχής του, δημιούργησε τόν πολιτισμό και τήν ιστορία του. Και δέν είναι καθόλου υπερβολή, να υποστηρίξουμε ότι στα δύσκολα χρόνια της τουρκοκρατίας, αλλά και πρόσφατα, στο διάστημα της τετράχρονης Γερμανοϊταλικής κατοχής ΣΤ' ΑΓΡΑΦΑ ΧΤΥΠΟΥΣΕ Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.

Ιστορικά γεγονότα που σημάδεψαν τή μοίρα της Ελλάδας διαδραματίζονται ΣΤ' ΑΓΡΑΦΑ, σ' όλες τις ιστορικές περιόδους: Μεταναστεύσεις πληθυσμών στη Βυζαντινή

έποχή, συνθήκη Ταμασίου (1525), κλέφτες κι άρματολοί, έπαναστατικά κινήματα (1954, 1867, 1877), Εθνική Αντίσταση 1941 - 44 (Αρχηγείο Αγράφων, προσωρινή έπαναστατική κυβέρνηση ΠΕΕΑ, συνέδριο τού ΕΑΜ στον Ίταμο τó 1944 κ.ά.

Η κοινή ιστορική καταγωγή των Αγραφιωτών, κοινή άγώνες, ήθη, έθιμα, γλώσσα, πολιτιστική παράδοση και τέλος οι κοινές παραγωγικές δυνατότητες τού χώρου προδιαγράφουν τήν κοινή μοίρα των Αγράφων και στο μέλλον.

Με αυτό τó πνεύμα οι σημερινοί φορείς των Αγράφων και όλοι οι Αγραφιώτες καταβάλλουν έντονες προσπάθειες για τή διάσωση της περιοχής από τήν εγκατάλειψη και τή δρομολόγησή της σέ μιά σταθερή πορεία ανάπτυξης και προόδου.

Κανείς Αγραφιώτης δέ μπορεί

νά μείνει άσυγκίνητος μπροστά στο φάσμα της εγκατάλειψης και της καταστροφής που άπειλεί τ' Αγραφα.

Τό Αγραφιώτικο μαζικό κίνημα βρίσκεται ήδη σέ πλήρη εξέλιξη και τὰ πρώτα άποτελέσματα είναι χειροπιαστά. Τ' Αγραφιώτικα χωριά έχουν μεταβληθεί σ' έργοτάξια. Δρόμοι άσφαλτοστρώνονται στα περισσότερα χωριά, γίνονται έργα ύδρευσης και άρδευσης, αρχίζει η κατασκευή τού δρόμου Καρδίτσας - Αγρινίου, άξιοποιείται η λίμνη Πλαστήρα.

Επιτέλους η πολιτεία έστρεψε τήν προσοχή της και προς τὰ λησμονημένα Αγραφα.

Βρισκόμαστε όμως στην αρχή. Απομένουν να γίνουν πάρα πολλά. Και σ' αυτό ο ρόλος τού **μαζικού κινήματος** θα είναι κυρίαρχος και αποφασιστικός. Η παραπέρα πο-

ρεία του θα εξαρτηθεί από τή δημιουργία ενός όργανου που θα εκφράζει και θα συντονίζει όλον τόν ΑΓΡΑΦΙΩΤΙΚΟ ΧΩΡΟ. Προς τήν κατεύθυνση αυτή κινείται δραστήρια η ΕΝΩΣΗ ΑΓΡΑΦΙΩΤΙΚΩΝ ΧΩΡΙΩΝ Ν. Καρδίτσας, που εκπροσωπεί σήμερα 65 μαζικούς φορείς.

Κύριος και άμετάθετος στόχος της ΕΝΩΣΗΣ είναι:

1. Η ανάπτυξη της συνεργασίας Κοινοτήτων και των Μαζικών φορέων των Αγράφων.

2. Η δημιουργία ΠΑΝΑΓΡΑΦΙΩΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ.

3. Η προώθηση των προβλημάτων ολοκλήρης της περιοχής Αγράφων.

4. Η συνεργασία στην προβολή και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

5. Η συνεργασία για μιά σειρά άλλων θεμάτων που άφορούν τις Αγραφιώτικες Κοινότητες.

Μετά τήν επίτυχία που σημείωσε τó Α' ΑΓΡΑΦΙΩΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ τού Αύγουστου τού 1984, η ΕΝΩΣΗ αποφάσισε, με όμόφωνη γνώμη όλων των Αγραφιώτικων φορέων, να διοργανώσει τήν πρώτη Κυριακή τού Αύγουστου (4.8.1985) τήν πρώτη μεγάλη συνάντηση όλων των Αγραφιωτών στο μοναστήρι της ΠΕΤΡΑΣ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ.

Στήν έπιλογή τού χώρου αυτού αποφασιστικό ρόλο έπαιξαν:

1. Η ύπαρξη τού ιστορικού Βυζαντινού μοναστηριού (13ου αιώνα).

2. Η άνετη προσπέλαση προς τó μοναστήρι για τὰ αυτοκίνητο και ο γεράστιος χώρος που υπάρχει για τις εκδηλώσεις.

3. Η ύπαρξη Ξενώνα καθώς και

(Συνέχεια στή σελίδα 3)

## Τό Άμπελικό (Μπόσκλαβος) ένας ανεξερευνήτος χώρος

Τό χωριό Άμπελικό βρίσκεται ΝΔ τής πόλης Καρδίτσας και σ' απόσταση 14 χιλιομέτρων περίπου απ' αυτής, στους πρόποδες των Άγραφων.

Από διάφορα αρχαιολογικά κτερίσματα στην κορυφή του «Προφήτη Ηλία», όπου και τό αρχαίο τείχος μέ τό ανεξερευνήτο ύπάρχον σπήλαιον ως και από πολλά παλαιά κτίσματα, φαίνεται ότι υπήρχαν Ομηρικοί συνοικισμοί. Τά αρχαιολογικά κτερίσματα βρέθηκαν ως έξης:

Όταν έγινε ή σχολική έκδρομή του Δημοτικού Σχολείου Άμπελικού τό Μάιο του έτους 1958, οι μαθητές βρήκαν παλιούς τάφους μέσα στους οποίους υπήρχαν πήλινα άγγεια, ήτοι α) ένα σκάφος μέ ανάγλυφη παράσταση πού παράστανε τόν Αχιλλέα πάνω σ' άρμα, πού τ' ώσερναν τρία άλογα και πίσω από τό άρμα τό πτώμα του Όμηρικού Έκτορα.

β) Μιά δακρυδόχος και άλλα πήλινα άγγεια, μερικά από τά όποια

βρίσκονται σήμερα στό Μουσείο του Δημοτικού Σχολείου του χωριού.

Από τά χρόνια τής Τουρκοκρατίας αναφέρεται, ότι οι κάτοικοι ήταν άτίθασοι και δέν υπήκοαν στό τουρκικό κράτος. Υπήρχαν δέ και άλλοι συνοικισμοί μέ πολλούς κατοίκους πού έξαφάνισαν οι Τούρκοι, όπως «Παλιομπόσκλαβος», «Άγιος Δημήτριος», «Παλιοχώριον» και «Μεσούτια».

Αυτοί οι συνοικισμοί καταστράφηκαν από τούς Τούρκους κατά τό 1660. Οι κάτοικοι πολέμησαν μέ άπάνταση γενναιότητα. Σήμερα μπορεί εύκολα ν' άνεβεί κανείς στην κορυφή του βουνού, όπου ή παλαιά άκρόπολη, νά θαυμάσει τά κυκλώπεια τείχη και την έπίκαιρη θέση, πού είχαν και έχουν και σήμερα άκόμη. Απ' εκεί μπορεί κανείς νά έποπτεύσει όλόκληρο τό θεσσαλικό κάμπο.

ΑΠΟ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ  
ΠΑΥΣΑΝΙΑ ΠΑΠΠΑ

## Προβλήματα ά Η ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Μ' έγγραφό του ό Πρόεδρος τής Κοινότητας Άμπελικού κ. Ηλίας Δημητρίου, μάς γνωρίζει σειρά προβλημάτων του χωριού του τά όποια τό Νομαρχιακό Συμβούλιο πρέπει νά άντιμετωπίσει προχωρώντας στη λύση τους.

α) Αποπεράτωση τής ασφαλτόστρωσης του δρόμου πού συνδέει τό χωριό μέ την κεντρική όδό πού οδηγεί στην Καρδίτσα μήκους 5 Km.

β) Κατασκευή στάσης Αστικής πού παραμένει ήμιτελής άρκετά

## ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Υπηρεσία πού ανήκει ή σύνδεση	
1. Γραφείο Νομάρχη	21536
2. Διευθυντής Έσωτερικών	21836
3. Τμηματάρχης Διοικήσεως	21592
4. Τμήμα Διοικήσεως	24294
5. Τμηματάρχης Τοπικής Αντ/σεως	21526
6. Τμήμα Τοπικής Αυτόδιοικήσεως	22975
7. Τμηματάρχης Αποκέντρωσης	21592
8. Τμήμα Αποκέντρωσης	22453
9. Τμήμα Οίκων. Διοικήσεως	23645
10. Τμήμα Αρχείου & Διεκπεραίωσης	20896
11. Γραφείο Δημοσίων Σχέσεων	21334
12. Υπηρεσία Προγραμματισμού	20321
13. ΤΥΔΚ	21736
14. Προϊστάμενος Νομ. Ταμείου	29525
15. Νομαρχιακό Ταμείο	21746
16. Διαβατήρια	28578
17. Πολιτιστικό Τμήμα	21334

## ΛΙΜΝΗ ΠΛΑΣΤΗΡΑ Τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης

Τό όξύ πνεύμα του συμπατριώτη μας στρατάρχη και πρωθυπουργού ΝΙΚ. ΠΛΑΣΤΗΡΑ, από τίς άρχές του 20ου αιώνα συνέλαβε την ιδέα δημιουργίας τεχνητής λίμνης στό όροπέδιο του τ. Δήμου Νευρόπολης.

Η ιδέα του Πλαστήρα ώρίμασε και έγινε πράξη. Πολλαπλά τά όφέλη από τη δημιουργία τής Λίμνης και κυρίως: Η άρδευση του Θεσσαλικού κάμπου αυξάνοντας έτσι την παραγωγικότητα. Η ύδρευση πόλεων και χωριών του Ν. Καρδίτσας.

Η δημιουργία ενός φανταστικού όμορφου τοπίου στην περιοχή Νευρόπολης πού δικαιολογημένα απέκτησε τόν τίτλο: ΕΛΒΕΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.

Δυστυχώς ή λίμνη είχε και άρνητικά άποτελέσματα στην περιοχή. Συνέβαλε στό ξεκλήρισμα των παραμεγδόβιων χωριών μιάς και για τούς ντόπιους κατοίκους πού ή λίμνη κατέκλυσε τά χωράφια τους, πέρα από μιά στείρα άποζημίωση δέ

δημιουργήθηκαν άλλοι πόροι ζωής.

Πικρό τό παράπονο των Νευροπολιτών: Δώσαμε τόσα για την ανάπτυξη τής Καρδίτσας και μεις φυτοζωούμε.

Τά τελευταία δύο χρόνια είναι άλήθεια ότι άρχισε νά δρομολογείται ή ανάπτυξη και άξιοποίηση τής περιοχής τής Λ. ΠΛΑΣΤΗΡΑ.

Ειδικοί έπιστήμονες έπισκέφθηκαν και μελέτησαν την περιοχή τής λίμνης, δημοπρατήθηκαν ή κατασκευάζονται νέες όδικές άρτηριες, θά τοποθετηθούν περιφερειακά νέα σύγχρονα άναψυκτήρια.

Όμως χρειάζονται πολλά ώστε ή Νευρόπολη νά μετατραπεί σε πρότυπο τουριστικό θέρετρο στην Ελλάδα και από τά πιο σπάνια στην Εύρώπη.

Απ' την πλευρά τής ή Ένωση Αγραφιότικων Χωριών θεωρεί βασική έπιλογή την άξιοποίηση τής λίμνης για τό Ξαναζωντάνεμα τής περιοχής.

## Γιά τούς όργανισμούς ΚΟΙΝΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ Ο.Τ.Ε. & Δ.Ε.Η.

Στό προηγούμενο φύλλο μας (Απρίλη 1985, μέ αριθ. 3) γράψαμε

και οι ενδιαφερόμενοι περιμέναμε τουλάχιστο μιά ένημερωτική άπάντηση.

Πρέπει νά γνωρίζουν οι άρμόδιοι του ΟΤΕ και τής ΔΕΗ ότι ή έφημερίδα μας, είναι όργανο ΜΑΖΙΚΟΥ ΦΟΡΕΑ, πού έπιτελεί κοινωνική άποστολή πού έχουν ύποχρέωση νά ένημερώνουν τούς άναγνώστες μας. Περιμένουμε λοιπόν!

## ΓΙΑ ΑΓΡΑΦΙΩΤΩΝ

### ΕΚΘΕΣΕΩΝ

των Άγραφιότικων Κοινοτήτων, νά φέρουν στά γραφεία των Χωριών - Διάκου 39, 3ος όροφο, φωτογραφίες έκτελων έκθεσών, έφημερίδες πού έκδίδουν οι

συνάλλογοι καθώς και βιβλία Άγραφιότων Συγγραφέων ώστε νά οργανώσουμε την έκθεση όλων αυτών. Όλα τά άντικείμενα θά έπιστραφούν.

ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ  
ΛΥΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΩΝ ΣΠΙΤΙΩΝ  
**ΠΡΟΚΑΤ-ΣΠΙΤΙΑ**

**PROFLOR**

Παύλος Μ. Μυλωνας

## Η Μονή Πέτρας στην Νότια Πίνδο

Αφιερώνεται στην μνήμη του πατρός Λεοντίου, τελευταίου μοναχού της Μονής της Πέτρας που βρήκε τραγικό θάνατο από πυρκαϊά στο κελλί του, στις 28 Νοέμβρη 1981.

### ΓΕΝΙΚΑ

Περί τα είκοσι χιλιόμετρα Ν.Δ. της Καρδίτσας βρίσκεται σκαρφαλωμένο στις ύψειρες της Νότιας Πίνδου, το συμπαθέστατο και περιποιημένο χωριό Καταφύγι. Τέσσερα περίπου χιλιόμετρα Δ.Β.Δ. απ' αυτό χωμένο σ' ένα δαωμένο πλάτωμα (ύψόμετρο 600 μ.), που δεσπόζει στο φαράγγι που ανεβαίνει προς το φράγμα του Ασωπού, βρίσκεται η Μονή της Πέτρας, (Εικ. 1).

Τ' όνομά της πρέπει να οφείλεται σ' έναν μεγάλο έκτεταμένο πλατύ βράχο που πέφτει απότομα μέσα στην χαράδρα, δημιουργώντας στο Β.Δ. στήθωμα μιά μεγάλη σπηλιά. (Εικ. 2).

Ίσως στη σπηλιά ν' άσκητῶσαν κάποτε έρημίτες, που αργότερα - όπως έγινε με πολλά μοναστήρια - έχτισαν την μονή στο πλάτωμα, νότια του βράχου. Έτσι έξηγείται και η παράδοση της ανεύρεσης στην σπηλιά της εικόνας της Θεοτόκου, που με άφορη αυτό τό εύρημα κατασκεύασαν την μονή στη σημερινή της θέση. Η ανεύρεση λέγεται ότι έγινε από ποιμένες που έβλεπαν στην σπηλιά άναμμένο κανδήλι κάθε βράδυ και όταν κατέβηκαν εκεί με έκπληξη βρήκαν την εικόνα της Παναγίας Γλυκοφιλούσας. Πάντως στην σπηλιά δέν παρατηρούνται ίχνη άσκητηρίου, δηλαδή ύπολειμμα ταίχων ή, ακόμα λιγότερο, τοιχογραφιών πάνω στις παρείες του βράχου. «Πέτρα» στην αρχαία και την βυζαντινή εποχή σημαίνει βράχος.

Έτσι και στο Άγιον Όρος η Μονή Σίμωνος Πέτρα είναι χτισμένη πάνω σ' ένα πελώριο βράχο που βρίσκεται μπροστά στη σπηλιά, όπου άσκητῶσε ο Σίμων.

Όμοίως ο Ορλάνδος, σταχυολο-

ώντας παρατηρήσεις για την Μονή Πέτρας αναφέρει πως η Μονή του Προδρόμου της Πέτρας υπήρχε και στην Κωνσταντινούπολη, ενώ ο Ν. Γιαννόπουλος έπισημαίνει Μονή της Νέας Πέτρας, παρά την Πορταριά Πηλίου, ίδρυμένη στα 1272. Ακόμη με την ονομασία «Παναγία της Πέτρας» υπάρχει σημéνο σ' ένα θεόρατο βράχο, ένα ώραίο μοναστηράκι στην Πέτρα Λέσβου.

Η μονή ήταν έρημη και επανιδρύθηκε με διάταγμα, κατόπιν πρωτοβουλίας του Μητροπολίτου Ιεζεκιήλ, κατά την δεκαετία του 1920 - 30. Από 35 σχεδόν χρόνια την διακονούσε ο ιερομόναχος Λεόντιος, που μάς φιλοξένησε και

βοήθησε στην εργασία μας.

Τό 1968, μιά άτυχης πρωτοβουλία εσάρωσε τα έτοιμόρροπα κελλιά με μπουλντόζα! Μιά περιγραφή αυτόπτου, μάς πληροφορεί ότι: ο περίβολος ήταν μήκους 49,20 και πλάτους 53,50 μ., είχε πύργο με καταχύστρες, υπήρχε πυλών τοξωτός στην ανατολική πλευρά, τό ήγουμενείο βρισκόταν στην νότια πλευρά του περιβόλου, τά κελλιά ήταν περίπου 80, ήταν διώροφα με ύπόγεια για ζωτροφές και άποθήκες, υπήρχε έστία, μαγκίπειον και τράπεζα, βορδοναρείον έγγύς της ΒΔ πλευράς, άλώνι, κοιμητήριο, ενώ αναφέρει και τέσσερα άσκητήρια.

Τό 1967 και 1968, έγιναν στην

μονή έργασίες καταγραφής και στερεωτικές από την τότε ύπεύθυνη της περιοχής κ. Εύτυχία Κουρκουτίδου. Καταγράφηκαν Ξυλόγλυπτο τέμπλο, Ξυλόγλυπτος χορός, τέσσερα Ξυλόγλυπτα προσκυνητάρια έξ ών όλα ύπάρχουν άκόμη σήμερα, εκτός από τό ένα προσκυνητάρια που τά καμένα ύπολειμμάτα του βρίσκονται στο βόρειο τμήμα του νάρθηκα.

Οι εικόνες που αναφέρει η κ. Κουρκουτίδου έχουν μεταφερθεί σήμερα πιά στο μουσείο της Μητροπόλεως Καρδίτσας. Έπίσης περιγράφει πως έγιναν ύποθεμελιώσεις έσωτερικώς και έξωτερικώς, έπληρώθησαν οι ρωγμές της τοιχοποιίας, έγινε άνάσωση και έπανατοποθέτηση των κεραμιδιών.

Τότε έγινε και η ύποστύλωση με Ξύλινα ικρίώματα του νάρθηκα και του παρεκκλησίου.

Οι καταστροφές στα διαμερίσματα αυτά είναι τόσο έπικίνδυνες ώστε η πρόσφατη ύποστύλωση με δομική Ξυλεία έχει γίνει πολύ πυκνή, πράγμα που δυσκολεύει την έπίσκεψη του μνημείου.

Η αναφορά της ύπευθύνου αρχαιολόγου καταλήγει με την γνωστή έπωδό, που χαρακτηρίζει άσφαλώς τό ψυχικό δράμα των Έλλήνων αρχαιολόγων αλλά και τό «δράμα» του Ελληνικού Κράτους: «Αί έργασια διεκόπησαν λόγω έξαντλήσεως της σχετικής πιστώσεως!». Έτσι, από τότε τό μνημείο περιμένει, ζωμένο σέ σκαλωσιές, ενώ τά ρήγματά του άνοίγουν περισσότερο, οι ύγρασίες κατατρώγουν τις ενδιαφέρουσες τοιχογραφίες και μερικοί στο χωριό μιλούν για κατεδάφιση με σκοπό να άνεγερθεί νέος ναός στην ίδια θέση!



Ο ιερομόναχος Λεόντιος που κάηκε τό 1982.

## ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΤΑΜΩΜΑ 4 Αύγουστου

Όρα 9 τό πρωί: Προσέλευση κοινού και καλεσμένων.

Όρα 9.30 π.μ.: Δοξολογία στον Ι.Μ. Πέτρας, χοροστατούντος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη κ. Κλεόπα.

Όρα 10 π.μ.: Σύντομη ιστορική άνασκόπηση των Άγράφων.

Όρα 10.10 π.μ.: Προβολή προβλημάτων περιοχής.

Όρα 10.15 π.μ.: Χαιρετισμός από τή Σ.Ε.

Όρα 10.20 π.μ.: Χαιρετισμός εκπροσώπων κυβέρνησης και κομμάτων.

Όρα 10.30 π.μ.: Δημοτικοί χοροί από Άγραφιώτικα χορευτικά συγκροτήματα.

Θά συνεχισθεί λαϊκό γλέντι από Άγραφιώτικες Δημοτικές Κομπανίες και όσο κρατήσει.

## Κυριακή 4 Αύγουστου πρώτο άντάμωμα των Άγραφιωτών στο μοναστήρι Πέτρας Καταφυγίου

(Συνέχεια από τη σελίδα 1)

νερού.

4. Η γεωγραφική θέση του μοναστηριού, που βρίσκεται στο κέντρο των δήμων Ιτάμου, Δολόπων και Νευρούπολης.

Η συγκεκριμένη ήμερομηνία 4 Αύγουστου - επέλεχθηκε και προσφορότερη για διάφορους λόγους, όπως: Παρουσία των Ξενητεμένων στα χωριά, έλλειψη άλλων εκδηλώσεων κ.λ.π.

Έπί πλέον θέλουμε να τονίσουμε και πάλι, ότι η έπιλογή της Μ.

ΠΕΤΡΑΣ, έγινε με δημοκρατικές διαδικασίες και ύστερα από έντονο προβληματισμό (Συνάντηση Άγραφιωτών στην Αθήνα, συνάντηση φορέων στην Καρδίτσα κ.λ.π.). Στή συνάντηση καλούνται να πάρουν μέρος όλοι οι ΑΓΡΑΦΙΩΤΕΣ των Νομών Καρδίτσας και Εύρυτανίας, καθώς και όλοι οι φίλοι των ΑΓΡΑΦΩΝ.

Στό Παναγραφιώτικο κάλεσμα δέν πρέπει να λείπει κανένας Άγραφιώτης όπου κι' άν βρίσκεται.

# ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΣΤ' ΑΓΡΑΦΑ



Όλοι οι πολιτιστικοί σύλλογοι της περιοχής μας έχουν προγραμματίσει σειρά πολιτιστικών εκδηλώσεων για το διάστημα του καλοκαιριού.

Οι Αγραφιώτικοι φορείς πάντα συνέβαλλαν στη διατήρηση και διάδοση της παραδοσιακής κληρονομιάς των Αγράφων και ειδικά για φέτος πολιτιστικός όργανισμός θα υπάρξει σ' όλα τα χωριά.

Συγκεκριμένα:

Στό Καλλίθηρο: πραγματοποιήθηκαν τετραήμερες εκδηλώσεις με την έπωνυμία «ΑΓΡΟΤΙΚΑ 85» που περιλάμβαναν, όμιλίες, διαλέξεις, συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, παραδοσιακούς χορούς, εκδηλώσεις για τη γυναίκα, εκθέσεις αγροτικών μηχανημάτων, βιβλίου και λαογραφικού υλικού.

Στό Καταφύγι: «ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΤΙΚΑ 85». Ο Σύλλογος του Καταφυγίου συνεχίζει κάθε χρόνο με επιτυχία τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Στή Ραχούλα: Τριήμερο εκδηλώσεων.

Αμάραντος: Ήμερα περιβάλλοντος - εκλογές για ανάδειξη νέου

Διοικητικού Συμβουλίου.

Νεράϊδα - Σαραντάπορο: Όμιλίες εκθέσεις - χορός.

Μολόχα: Εκδήλωση για τα 10 χρόνια λειτουργίας και προσφοράς του Συλλόγου.

Άηδία: Τριήμερο εκδηλώσεων του Δεκαπενταύγουστου.

Δαφνοσπηλιά: «ΓΙΟΡΤΕΣ ΣΤΑΦΥΛΙΟΥ» αρχές Σεπτεμβρίου.

Μπελοκομύτη - Καρίτσα - Καστανιά - Κροπλέσι - Λαμπερό: Διοργανώνουν εκδηλώσεις παράλληλα με τις τοπικές πανηγύρεις.

Μεσενικόλας: «ΓΙΟΡΤΕΣ ΚΡΑΣΙΟΥ» αρχές Αυγούστου, σειρά πολιτιστικών εκδηλώσεων, προβάλλοντας το γνωστό κρασί «Μαύρο Μεσενικόλα».

Μορφοβούνι: Τριήμερες εκδηλώσεις 12 - 15 Αυγούστου.

Παλιούρι: Εκδηλώσεις στο πανηγύρι του Αϊ Γιάννη και σημαντικό γεγονός η λειτουργία θεατρικού τμήματος του Συλλόγου.

Ελπίζουμε του χρόνου νάμαστε σε θέση να διοργανώσουμε όλοι οι σύλλογοι από κοινού «ΤΑ ΑΓΡΑΦΙΩΤΙΚΑ 85».

## ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟΒΡΑΔΟ

Οι στίχοι αυτοί στη μοναξιά του νοτιορού Φλεβάρη μπορεί και να μη συναντήσουνε ποτέ  
τό γελαστό σου βλέμμα,  
όμως τούς φέρνει εδώ τό Σαββατόβραδο,  
πού σιωπηλό βραδυπορεί  
στό μουσκεμένο πεζοδρόμιο  
μέ τά κατεβασμένα μέτωπα  
και τά άμύχανα χέρια.

Άν ήθελαν τά χείλη σου  
θάρχονταν ένα χελιδόνι του Μάρτη  
στό βορεινό παράθυρο  
μέ την άσάλευτη κουρτίνα.  
Μά ήταν τόσο τό βουητό του πλήθους  
τόσα τά χέρια πού έμπαιναν ανάμεσά μας  
πού δέν σ' άφήσανε ν' άκούσης (ή δέν θέλησες)  
τή λέξη πού, σάν σκόνταψε στά χείλη μου,  
σου τή φωνάξανε τά μάτια μου,  
πίσω από τά χοντρά γυαλιά μου...

Γιατί ίσως ήτανε για σένα  
τό χτύπημα του ράμφους  
ένός περαστικού πουλιού  
στό τζάμι σου.

Και τώρα πιά τό Σαββατόβραδο  
βραδυπορεί στη νυσταγμένη έπαρχία  
και κλείνει μια μία τις πόρτες  
για να μην έβγη ή μοναξιά από τις καρδιές...

## ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ - ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Η αρχαιολογική σκαπάνη στό Καλλίθηρο έφερε στό φώς, τμήμα αρχαίας πόλης του 4ου αιώνα π.Χ. (τείχος, δρόμος, οικίες).

Στή Μπέσια Νεράϊδας έχουμε άκριβείς πληροφορίες ότι κάτοικοι καταστρέφουν αρχαία τείχη και κτίσματα. Προσοχή. Είναι ντροπή και υπάρχει άμεσος κίνδυνος ποινικής δίωξης.

Οι αρχαιότητες του Αμπελικού και Καταφυγίου περιμένουν την άποκά-

λυή τους.

Η υπεύθυνη έφορος θρησκευτικών μνημείων για την περιοχή μας κ. Ρούλα Σδρόλια έχει προγραμματίσει τά δύο ιστορικά μοναστήρια, Πέτρας Καταφυγίου και Παναγιάς Καρίτσας για έργασίες συντήρησης και αναστήλωσης. Όμως ή έγκριση των σχεδίων από τό Υπουργείο Πολιτισμού χρόνισε.

Ζητήσαμε από την τηλεόραση να κάνει ντοκυμαντέρ τις Μονές των Αγράφων. Απάντηση δε λάβαμε.

## Τό παράπονο

Άνέβηκα σε δύο κορφές, στ' Αγραφα και στή Νιάλα  
ν' άκούσω κυπροκούδουνα, ν' άκούσω και φλογέρα  
κι άκουσα κλάμα από βουνό και ράγισε ή καρδιά μου,  
γιατί κι έγω θυμήθηκα τά χρόνια τά παλιά μου

\*\*\*\*\*

Δέν έκλαιγε για τις βροχές, δέν έκλαιγε για τά χιόνια  
κλαίει για εκείνα τά παλιά, τά περασμένα χρόνια,  
πού 'χε λημέρια κλέφτικα, πού 'χε τούς τσελινκάδες  
και τώρα τ' άπομείνανε ρουμάνια και λαγκάδες

\*\*\*\*\*

Δέν καρτερεί την άνοιξη ν' άκούσει στις ραχούλες  
φλογέρα, κυπροκούδουνα κι όμορφες, βλαχοπούλες.  
Θ' άκούσει μόνο τ' άγγιμιά, θ' άκούσει και τ' άηδόνια  
νά κελαηδούνε θλιβερά για τά παλιά τά χρόνια.

ΗΛΙΑΣ ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ

## ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

Από τη συλλογή  
ΒΑΣΙΛΗ ΤΑΚΗ

1. Από πούθε είσαι κλωναράκι; Από κείνο τό δενδράκι.  
(Κατά τό «τό μήλο κάτω άπ' τή μηλιά»)
2. Άν έβγαζαν όλες οι μέλισσες μέλι, θά έτρωναν κι' οι γύφτοι μέ τά κουτάλια.  
(Δέν μπορούν όλοι ν' άσχολούνται μέ όλα)
3. Άντρα μέ μάγια και παιδιά μέ βότανα, προκοπή δέν κάνεις.  
(Δέ γίνεται προκοπή χωρίς πραγματική προσπάθεια)
4. Άν Ξαναγίνω νύφη, Ξέρω νά προσκυνήσω.  
(Κατά τό «τά παθήματα, μαθήματα»)
5. Αγαλιανά, κι' άγγλήγορις, άντάμα γιοματίζουν.  
(Ή Βιασύνη δέν έξυπηρετεί)
6. Άκ' σι κ' φός πουρδή, περπατεί και διαλαλεί  
(Όταν κάτι άσήμαντο τό μεγαλοποιούμε)
7. Άλλού μέ Ξύ'ς (Ξύνεις) καλόγερε κι' άλλού μέ τρώει καημένο.  
(Άν δέν κάνεις μόνος τις δουλειές σου...)
8. Βροντάν τά σίδερα, βροντάν κι' οι σακοράφες.  
(Όταν ένας άνάξιος παριστάνει τόν δυνατό)
9. Βρήκε άβράκος βρακί, τόνειδε και κατρήσκι.  
(Όταν κάτι άσήμαντο, μάς δίνει πολλή χαρά)
10. Δέν έχουμ' άντρα μ' ένα μάτι, θέλουμε και μαυρομάτη.  
(Όταν έγω, μάς λείπουν τά ελάχιστα, ζητάμε τά πολλά)

# ΤΑ ΑΓΡΑΦΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Γράφει ο ΛΑΜΠΡΟΣ ΓΡΙΒΕΛΛΑΣ

Η κατάληψη της Θεσσαλίας από τους Τούρκους άρχισε το 1363 και ολοκληρώθηκε το 1420 μ.Χ.

Σ' όλο αυτό το χρονικό διάστημα αλλά και αργότερα χιλιάδες Θεσσαλοί, τρομοκρατημένοι από τη θηριωδία των Τούρκων, ανηφόριζαν τα βουνά των Αγράφων για να σωθούν. Έγκαταστάθηκαν αρχικά με τις οικογένειές τους σε πρόχειρα καταλύματα μέσα στα δάση στις βορειοανατολικές υπώρειες των Αγράφων, επειδή πίστευαν ότι το κακό θα είναι περαστικό, όπως συνέβαινε συχνά στο παρελθόν. Στα δάση γύρω από το Παλιοζολόπι σώζονται ακόμα τα ερείπια τέτοιων καταλυμάτων.

Όταν τελικά βεβαιώθηκαν ότι η τουρκική κατοχή δεν ήταν προσωρινή, για λόγους ασφαλείας προωθήθηκαν ψηλά στ' Αγραφα αναζητώντας χώρο για μόνιμη και ασφαλή εγκατάσταση. Επειδή δε, συνεχώς κατάφταναν και άλλοι πρόσφυγες από τα πεδινά μέρη και ο κατάλληλος για εγκατάσταση χώρος ήταν ελάχιστος τα Αγραφα κυριολεκτικά κατακλύστηκαν από κόσμο αυτή την εποχή. Ο Πουκεβίλ ανεβάζει τον αριθμό των Αγραφιωτικών χωριών στην περίοδο 1650 - 1750 μ.Χ. σε 180 με πληθυσμό 40.000 κατοίκων.

Οι ανάγκες διατροφής τόσο πληθυσμού ήταν δυσανάλογες με τις δυνατότητες της περιοχής, γι' αυτό, αφού καλλιεργήθηκε κάθε κοιλάδα και κάθε πλαγιά, άρχισε ύστερα η εκχέρωση των δασών και η μετατροπή τους σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Επειδή όμως και οι εκτάσεις αυτές γίνονταν μετά το δεύτερο ή τρίτο χρόνο τελείως άγονες ή παρασύρονταν από τους χειμάρρους οι εκχερσώσεις προχωρούσαν πίο πέρα κι' έτσι θυσιάστηκαν τα περισσότερα δάση των Αγράφων στο βωμό της επιβίωσης των Αγραφιωτών.

Οι Τούρκοι έκαμαν πολλές απόπειρες να υποτάξουν τα Αγραφα, χωρίς όμως ουσιαστικό γι' αυτούς αποτέλεσμα. Είχαν ν' αντιμετωπίσουν το άφιλόξενο έδαφος, αλλά και την έλλειψη διαθέσιμων στρατευμάτων. Για να άσκούν κάποια πίεση στους ανυπότακτους Αγραφιώτες μετάφεραν και εγκατέστησαν στον κάμπο της Καρδίτσας τους Γιουρούκους από την περιοχή Ικόνιου της Μ. Ασίας, τους οποίους οι Θεσσαλοί ονόμασαν Κονιάρους (Ικόνιο - Κονιάρος). Για τον ίδιο σκοπό έποικισαν το Φανάρι με άμιγή τουρκικό πληθυσμό και διατηρούσαν εκεί στρατιωτική δύναμη σε μόνιμη βάση.

Όλα τα παραπάνω μέτρα δεν στάθηκαν ικανά να έμποδίσουν τις συχνές επιδρομές των Αγραφιωτών, οι οποίοι λεηλατούσαν και κατάστρεφαν τα κονιαροχώρια, επιστρέφοντας την ίδια νύχτα στα άπατητα βουνά τους.

Ο διπλωμάτης σουλτάνος Μου-

ράτ Β' για ν' απαλλαγεί από τους ενοχλητικούς όρεινους παραχώρησε το 1420 προνόμια στ' Αγραφα, ανάμεσα στα οποία ήταν η διατήρηση της φορολογικής απαλλαγής, την οποία οι Αγραφιώτες απολάμβαναν και από τους Βυζαντινούς αυτοκράτορες ή απαλλαγή από το παιδομάζωμα καθώς και η παραχώρηση αυτοδιοίκησης.

Ο σουλτάνος Σουλεϊμάν Μεγαλοπρεπής επικύρωσε και επίσημα τα προνόμια αυτά με την περιφημη συνθήκη του Ταμασίου (10 Μάρ 1525). Αντιπρόσωποι των Δήμων Ταμασίου, Ιτάμου, Νεβροπόλεως, Αργιθέας, Γόμφων και Ιθώμης συναντήθηκαν στο χωριό Ταμάσι (Ανάβρα) με αντιπροσώπους του Σουλτάνου και υπογράφηκε η συνθήκη με τους παρακάτω όρους:

1. Όλα τα χωριά των Αγράφων

αποτελούν αυτονομία ή οποία διοικείται από Συμβούλιο που έδρευε στο Νεοχώρι.

2. Καμιά τουρκική οικογένεια δεν επιτρέπεται να κατοικήσει στ' Αγραφα εκτός από το Φανάρι.

3. Οι κάτοικοι των όρεινων και των πεδινών μερών επικοινωνούν ελεύθερα.

4. Κάθε Αγραφιωτική Κοινότητα υποχρεώνεται να πληρώνει στην Υψηλή Πύλη 50.000 γρόσια το χρόνο. Το ποσό αυτό θα στέλνεται από το Συμβούλιο στην Κωνσταντινούπολη.

Τα προνόμια αυτά διατηρήθηκαν μέχρι το 1790, όταν η δράση των κλεφτών έδωσε πρόφαση στον Αλή Πασά να εισβάλει στη χώρα και να καταπατήσει τη συνθήκη.

Τα προνόμια ανακούφισαν τους κατοίκους και βοήθησαν την περαιτέρω ανάπτυξη της περιοχής. Βε-

βαια πλήρωναν κάποιο φόρο και μάλιστα, όπως αναφέραμε πριν, αρκετά βαρύ για τις δυνατότητές τους, αλλά είχαν κερδίσει την ήσυχία τους, είχαν απαλλαχθεί από την άγωνία του παιδομαζώματος, έμειναν καθαροί χωρίς έπιμειξεις διατήρησαν τη γλώσσα και τη θρησκεία τους και μπορούσαν να ταξιδεύουν ελεύθερα.

Όλ' αυτά προσέλκυσαν στ' Αγραφα πολλά φιλελεύθερα πνεύματα, ανθρώπους των γραμμάτων & ιερωμένους & έχουμε μια χωρίς προηγούμενο, άνθηση των γραμμάτων ή οποία πραγματώνεται με την ίδρυση Σχολών και μοναστηρίων, με αρχαιότερη τη Σχολή Βραγγιανών, την οποία ίδρυσε το 1662 ο Ευγένιος Γιαννούλης ο Αιτωλός με το μαθητή του Αναστάσιο Γόρδιο.

Η σχολή έμεινε στην ιστορία ως «Ελληνομουσείον Αγράφων». Σ' αυτήν δίδαξαν ο Νικόδημος Μαζαράκης, ο Πολυγνώστης Θεοφάνης, ο Μοναχός Δαμασκηνός κ.ά. Φοίτησαν επίσης εκεί, πάρα πολλοί, κυρίως κληρικοί, οι οποίοι ανέβηκαν στα ψηλότερα αξιώματα της εκκλησιαστικής ιεραρχίας, ίδρυσαν νέες σχολές και δίδαξαν σ' αυτές.

Τέτοιες σχολές ήσαν της Φουρνάς, του Κεράσσοβου, της Ρεντίνας, του Τροβάτου, του Προυσσού, της Σιάκας, της Τατάρνας, της Βράχας κ.ά.

Ονομαστοί Αγραφιώτες δάσκαλοι είναι εκτός απ' όσους προαναφέρθηκαν οι Σέργιος Μακράιος, Γρηγόριος Μάνεσις, Ιώσηπος Ιωάννης Σκλαβόπουλος κ.ά. Την ίδια εποχή ακμάζουν στην περιοχή Αγράφων 22 μεγάλα μοναστήρια, πολλά από τα οποία αποτελούν σχολές εκκλησιαστικής ζωγραφικής.

Η άγιογραφία γνωρίζει μεγάλη άνθηση και είναι επηρεασμένη τόσο από τη λεγόμενη Μακεδονική Σχολή όσο και από την Κρητική αλλά και από την Αναγέννηση.

Θά ήταν ουσιαστική παράλειψη αν σε ξεχωριστή θέση ανάμεσα στους Αγραφιώτες δασκάλους δεν τοποθετούσαμε τον πατρο - Κοσμά τον Αιτωλό. Ο πατρο - Κοσμάς πού άκουσε μαθήματα και στη Σχολή Βραγγιανών, δίδαξε ο ίδιος στη Μονή Προυσσού όπου και ίδρυσε σχολείο. Περίοδευσε και δίδαξε σ' όλα τα χωριά των Αγράφων και της Αργιθέας και ίδρυσε πολλά σχολεία. Η ανάμνηση από το πέρασμά του και τις προφητείες του, διατηρείται και σήμερα ζωντανή σε πολλά αγραφιωτικά χωριά.

Έτσι βλέπουμε ότι σε εποχή πού στην υπόλοιπη Ελλάδα επικρατούσε μαύρο σκοτάδι άμάθειας, εξαθλίωση και έξανδραποτισμός, στ' Αγραφα ζυμώνονταν η έθνική συνείδηση και σφυρηλατιόταν η αναγέννηση της πατρίδας. Απ' αυτή την άποψη και μόνο κάτι φαίνεται να χρωστάει η σημερινή Ελλάδα στα υποβαθμισμένα Αγραφα.

## Χρονιά δρόμων 1985

### άρχισε η επίλυση του βασικώτερου προβλήματος

Χρονιά αναπτυξιακού οργανισμού μπορούμε να χαρακτηρίσουμε το 1985.

Δεκάδες έργα εκτελούνται σ' όλες τις Κοινότητες της περιοχής Αγράφων.

Έργα τα οποία αν είχαν εκτελεστεί στις περασμένες δεκαετίες, ίσως το κύμα της μετανάστευσης να μην είχε άγγιξει τα χωριά μας.

Τό βασικώτερο πρόβλημα ύποδομής, ή οδοποιία προχωρεί προς τη

λύση του.

Όλες οι οδικές αρτηρίες από την Καρδίτσα προς τα χωριά μας άρχισαν να κατασκευάζονται με προοπτικές ασφαλτόστρωσης, ή οποία έχει προχωρήσει σε μεγάλο βαθμό.

Στους οδικούς άξονες προς: Ρεντίνα, Βαθύλακο, Απιδιά, Ραχούλα, Νεράϊδα, Καταφύγι, Καρδίτσα - Αργίτιο δρόμοι προσπέλασης προς τη Λίμνη Πλαστήρα, Αργιθέα, προχωρεί ή κατασκευή με νρήγορο ρυθμό.

## Τά καστανοπερίβολα της Ραχούλας

### Ένα όξυτατο πρόβλημα πού πρέπει να

### βρεί τη λύση του.-

Περισσότερα από 2.500 στρέμματα καστανοπερίβολα στην όρεινή περιοχή Ραχούλας παραμένουν άνεκμετάλλευτα, επειδή τό θέμα της κυριότητας δεκαετίες τώρα, δε μπορεί να βρεί τη νομοθετική του ρύθμιση.

Τά παραπάνω καταστανοπερίβολα ανήκουν στους κατοίκους πάππου προς πάππου, είναι όριοθετημένα και τά εκμεταλλεύονται οι ίδιοι, τό κράτος όμως δεν τους αναγνωρίζει την επίσημη κυριότητα. Έτσι ένας φτωχός ιδιοκτήτης δεν μπορεί ούτε να υλοτομήσει τό κτήμα του, αλλά ούτε και να τό πουλήσει ή να τό δώσει προίκα στην κόρη του.

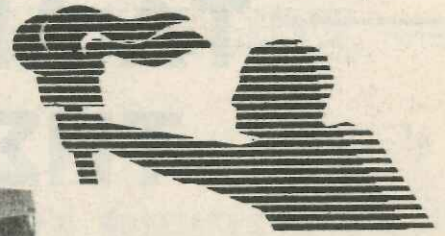
Τό περιεργό είναι ότι με διάφο-

ρους νόμους και μεθοδεύσεις κατά καιρούς ένα μέρος των κατοίκων έχει άποκτήσει την κυριότητα των καταστανοπερίβολων αυτών στο μεγαλύτερο όμως μέρος τους δεν έχουν αναγνωρισθεί.

Παρατηρείται δηλ. τό φαινόμενο δύο άδέρφια με γειτονικά καστανοπερίβολα (άδερφομοιρασιά), ο ένας να είναι ιδιοκτήτης στο κτήμα του και ο άλλος όχι.

Γιά να άρθει αυτή ή άδικία πρέπει να ρυθμιστεί τό θέμα νομοθετικά, έτσι ώστε όλοι οι κάτοικοι να άποκτήσουν την κυριότητα των καστανοπερίβολών τους, πού γι' αυτούς είναι πολύτιμα, αφού απ' αυτά σχεδόν άποζούν.

# ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ



Η ποδοσφαιρική ομάδα της Σέκλιζας.

Γράψαμε σ' άλλο φύλλο της εφημερίδας μας, ότι ο αθλητισμός στην περιοχή Αγράφων δε μπορεί να καλλιεργηθεί λόγω έλλειψης χώρων ή και νέων ανθρώπων ακόμη.

Όμως στο ποδόσφαιρο τουλάχιστον πάμε καλά. Δύο αγραφιώτικες ομάδες φέτος: Η Νεφέλη Καλλιθήρου και ο Αθλητικός Σύλλογος Απιδιάς έπαιζαν πρωταγωνιστικό ρόλο στα πρωταθλήματα της κατηγορίας των και κατέληξαν πρώτες.

Τούς εύχόμαστε νίκες και στο νέο πρωτάθλημα. Από την κατανομή των αθλητικών πιστώσεων στο νομό διατέθηκαν και διάφορα μικρά ποσά για δημιουργία αθλητικών χώρων στα χωριά μας όπως: Σέκλιζα, Καταφύγιο, Ραχούλα, Αμαράντος, Νεράιδα, Σαραντάπορο, Απιδιά, Αμπελικό κάντε υπομονή για τού το χρόνο.

Στην Κοινότητα Καροπλεσίου μετά απ' τη χρηματοδότηση απ' τη Νομαρχία την προσωπική επίσκεψη του Σεβασμιωτάτου Κλεόπα και σε συνεργασία με το Σύλλογο Καροπλεσίων Καρδίτσας αρχίζουν οι εργασίες για την διαμόρφωση αθλητικού χώρου, θέση Φυτώριο.

## Ο δάσκαλος Λάμπρ. Γριβέλας σχολικός σύμβουλος

Ο δάσκαλος κ. Λάμπρος Γριβέλας, μέλος της Σ.Ε. της Ένωσης και της Συντακτικής Επιτροπής της «Α.Φ.» επιλέχθηκε σαν Σχολικός Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Η εφημερίδα μας τού εύχεται επιτυχία και στα νέα καθήκοντά του.

## Σ' αυτούς πού φεύγουν

Σε τροχαιο άτύχημα, έχασε τη ζωή του ο άειμνηστος Λάμπρος Τσιτσιμπής, οδηγός λεωφορείου, καταγόμενος από το Σαραντάπορο-Νεράιδα.

Ο άριστος χαρακτήρας, τα ευγενικά του αισθήματα, η ανθρωπιά και η μακρόχρονη προσφορά του στο κοινωνικό σύνολο, ιδίως στους κατοίκους των χωριών Αμαράντου, Σαραντάπορου και Νεράιδας τον έκανε ιδιαίτερα αγαπητό.

Ο άδικος και πρόωρος χαμός του, σκόρπισε τη λύπη σ' όλους τούς φίλους του, γιατί ο Λάμπρος μόνο φίλους είχε.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει.



Η ποδοσφαιρική ομάδα της Απιδιάς.

Η ΑΓΡΑΦΙΩΤΙΚΗ ΦΩΝΗ άπηχει και εκφράζει ανάγκη πολλών ετών, πού για διάφορους λόγους δεν ικανοποιήθηκε.

Είναι έκφραση ανάγκης επικοινωνίας των Αγραφιωτών πού χρόνια όλόκληρα είναι απομονωμένοι στο όρεινό αυτό συγκρότημα της Πίνδου, πού υπήρξε στους πιο δύσκολους καιρούς

ή φωλιά των αγωνιστών της έλευθερίας και της Δημοκρατίας.

Αξίζει συγχαρητήρια στους υπεύθυνους της έκδοσης, και ακόμη αξίζει τη συμπάρσταση των Αγραφιωτών για να συνεχιστεί η ώραία αυτή προσπάθεια.

Γ. ΚΟΥΤΡΑΣ

Πρόεδρος Ένωσης Πολιτιστικών Συλλόγων Καρδίτσας

## Γιάννης Σελούντος

Γεννήθηκε το 1938 στο χωριό Μαστρογιάννη της Καρδίτσας. Σπούδασε φιλολογία στο Παν/μιο Αθηνών. Για να πλουτίσει τις γνώσεις του ταξίδεψε σε πολλές χώρες (Γερμανία, Αγγλία, Γαλλία, Αίγυπτο, Ινδίες, Ταϊλάνδη, Ιαπωνία, Βουλγαρία, Ρουμανία κλπ) Εργάζεται στην Ίδιωτική Παραπαιδεία. Το 1975 εξέδωσε μιά ποιητική συλλογή με τίτλο «Ποιήματα». Εκτός από την Λογοτεχνία ασχολείται και με τη μουσική.

Α Γ Ρ Α Φ Α

Από την αρχαιότητα ως την τουρκοκρατία

ΜΕΡΟΣ 3ον

Γράφει ο Λάμπρος Γριβέλλας

Από τον 17ο αιώνα όμως τα πράγματα αλλάζουν με την ίδρυση των Αρματολικών. Ο Καπετάνιος Αρματολός, που διοριζόταν με σουλτανικό «φιρμάνι», είχε κάθε δυνατότητα να εισπράττει τους φόρους για λογαριασμό της υψηλής Πύλης. Αν μάλιστα λάβουμε υπόψη και τα ποσά που έπαιρνε για τον εαυτό του, για «μπαξίσια» σε άξιωματούς Τούρκους, ώστε να έχει εξασφαλισμένη τη θέση του κ.λ.π., πρέπει να παραδεχτούμε ότι την εποχή εκείνη οι Αγραφιώτες πληρώναν βαριούς φόρους. Όχι μόνο λοιπόν άγραφοι δεν ήταν αλλά διπλογραμμένοι στα τουρκικά τεφτέρια.

Τέλος μία τέταρτη έκδοχή ή οποία φαίνεται να είναι και επικρατέστερη, αποδίδει την ονομασία της περιοχής, στο χωριό Άγραφα. Το χωριό αυτό, που προϋπήρχε στην ίδια θέση που είναι και σήμερα, βρίσκεται στο κέντρο της αγραφιώτικης περιοχής, καλά κρυμμένο ανάμεσα στα πανύψηλα βουνά Καμάρια, Νιάρα, Σβόν και είναι αδύνατον να το διακρίνει καν δεν φτάσει στα πρώτα σπίτια του.

Στά πρώτα μετά την άλωση χρόνια, γνώρισε μεγάλη ακμή γιατί βρήκαν καλό καταφύγιο και εγκαταστάθηκαν εκεί πολλοί σημαντικοί Έλληνες Θεσσαλοί, και άλλοι. Με τον καιρό δε έγινε κρυσφύγετο κλεφτών και αρματολών αλλά και κέντρο παιδείας. Μ' όλη αυτά βρίσκουμε πολύ φυσικό το γεγονός ότι το χωριό υπήρξε και έδρα των πρώτων αρματολών της περιοχής. Το αρματολικό των Αγράφων ήταν το μεγαλύτερο της όρεινης Ελλάδας και με την ονομασία αυτή παρέμεινε και όταν αργότερα άλλαξε έδρα. Με τον καιρό το όνομα του Αρματολικού, πέρασε σ' όλη την περιοχή και έτσι αποθανάτιστηκε στην ιστορία.

**ΔΟΛΟΠΕΣ ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΑΓΡΑΦΙΩΤΕΣ**

Όλες οι ιστορικές μαρτυρίες συγκλίνουν στην άποψη ότι αρχαίοι πρόγονοι των Αγραφιωτών είναι οι Δόλοπες. Η Δολοπία πήρε το όνομά της από το μυθικό ήρωα Δόλοπα, που πέθανε στην παραλία του Βόλου.

Ποιά ακριβώς ήταν τα σύνορα της χώρας αυτής δεν είναι εξακριβωμένο. Ιστορικοί, όπως Θουκυδίδης, ο Στράβων, ο Μελέτιος, τοποθετούν τα σύνορα της Δολοπίας διαφορετικά ο καθένας. Αυτό άλλωστε είναι φυσικό γιατί η Δολοπία είναι φυσικό γιατί η Δολοπία επέζησε σαν κράτος 1.500 περίπου χρόνια (1522 π.Χ. - 27 π.Χ.). Στο διάστημα αυτό τα σύνορά της πολλές φορές πρέπει να άλλαξαν θέση. Οπωσδήποτε μπορούμε να συμπεράνουμε ότι κατά τους ιστορικούς χρόνους άρχιζαν από τη λίμνη Ξενιάδα, Δομοκό, Καρδίτσα, Μουζάκι και κατέληγαν στον Αχελώο.

Πρωτεύουσα της χώρας για μεγάλο χρονικό διάστημα τουλάχιστον ήταν η Κτημένη ή Δολοπηίδα με

ιδρυτή τον Κτίμενο πατέρα του άργοναυτή Εύρυδάμου. Στο χωριό Ανω Κτημένη βρέθηκε περίβολος με ισχυρά πολυγωνικά τείχη της Μυκηναϊκής εποχής και θολωτός τάφος του 1.200 π.Χ. με πολλά κτερίσματα. Ανατολικότερα κοντά στον ομώνυμο σιδηροδρομικό σταθμό υπήρχαν οι Άγγ. μία από τις γνωστότερες δολοπικές πόλεις.

Ανάμεσα στις δύο πόλεις υπήρχε το περίφημο ιερό της Ομφάλης. Άλλες γνωστές δολοπικές πόλεις είναι η Μενελαΐδα, που έδωσε τ' όνομά της στον ομώνυμο Δήμο και η Έλλοπια, η οποία από άλλους μόν τοποθετείται στο Σμόκοβο από άλλους δε στο Καταφύγι. Οι Δόλοπες για να προστατεύουν τη χώρα τους από τις εισβολές των γειτονικών λαών έχτισαν πολλά όχυρα και ακροπόλεις. Ερείπια δολοπικών όχυρών μυκηναϊκής εποχής βρίσκονται εκτός από την Κτημένη και στην Παλιοκαΐσα, Σμόκοβο, Καταφύγι, Ρεντίνα ανάμεσα Μαυρόλογγο και Νεραΐδα, Μέγα Λόκκο, Τσούκα Καστανιάς, Καροπλέα, Μπέσια, Μικροχρύσου, Κύφου και άλλου.

Ο πιο σημαντικός άρχοντας της τελευταίας περιόδου στην ιστορία των Δολόπων ήταν ο Δράνος ή Δρανός, ο οποίος έζησε την εποχή των Μακεδόνων Βασιλέων και, πιθανότατα αντίσταθηκε στο Φίλιππο τον Α', κατά την κάθοδό του στη Θεσσαλία. Από αυτόν και το χωριό Κτημένη ονομάστηκε Δρανίτσα. (Το όνομα Κτημένη το Ξαναπήρε στα νεώτερα χρόνια).

Οι Δόλοπες λαός τραχύς και όρεινός και ζώντας σε μεγάλη φτώχεια, βρίσκονταν σε συνεχή πόλεμο με τους γειτονικούς λαούς και προπαντός με τους Θεσσαλούς, άλλοτε για την εξασφάλιση της τροφής και άλλοτε άμυνόμενα για να διατηρήσουν την ανεξαρτησία τους.

Οι Θεσσαλοί από τις ισχυρές πόλεις τους που βρίσκονταν στους πρόποδες (ριζά) των Αγράφων, Γόμφους, Ίθωμη, Μητρόπολη, Καλλιθήρα, και ανατολικότερα Φάρασαλο και Φερρές άσκούσαν συνεχή πίεση και διατηρούσαν κάποια μορφή επικυριαρχία στους Δόλοπες, υποχρεώνοντάς τους μάλιστα πολλές φορές να πληρώνουν και φόρο. Φαίνεται δε ότι οι περισσότερες συγκρούσεις μεταξύ Θεσσαλών και Δολόπων προέρχονταν από την άρνηση των δευτέρων να πληρώνουν ταχτικά τους φόρους.

Άλλοι γειτονικοί λαοί των Δολόπων ήταν στα βορειοδυτικά οι Αθαμάνες (Αργιθεάτες) και οι Αιθικές στα Ανατολικά οι Αχαιοί, οι Φθώτες και οι Αινιάτες και στα Νότια οι Εύρυτάνες, οι Άγραίοι και οι Απεραντοί.

Οι σχέσεις των Δολόπων με τους λαούς αυτούς δεν είναι γνωστές.

Οι Δόλοπες ήταν καλοί πολεμιστές και μάχονταν ως άτακτοι, όπλισμένοι με άκόντια, τόξα και σφεντόνες.

Στόν τρωϊκό πόλεμο έλαβαν με-

ρος 500 Δόλοπες με το βασιλιά τους Φοίνικα, κάτω από τις διαταγές του Αχιλλέα της Φθίας και διακρίθηκαν για την ανδρεία τους ως άτακτοι άκοντιστές και σφενδομιστές.

Αξίζει να αναφερθεί ένα ιστορικό γεγονός. Το έτος 279 π.Χ. Γαλάτες και Κέλτες με άρχηγό το Βρένο εισέβαλαν στη Θεσσαλία και σκόρπισαν την καταστροφή. Οι Θεσσαλοί για να γλιτώσουν, τους υπέδειξαν το ιερό του Απόλλωνα στους Δελφούς, που είχε πολλούς θησαυρούς. Στις Θερμοπύλες όμως τους περίμεναν 30.000 Αθηναίοι, Εύρυτάνες, Δόλοπες και Αίτωλοί με άρχηγό τον Αθηναίο στρατηγό Κάλιππο. Στη μάχη που ακολούθησε οι Γαλάτες διασκορπίστηκαν στα γύρω βουνά και ο Βρένος σκοτώθηκε.

Ένα τμήμα από αυτούς τιμωρήθηκε. Ένα τμήμα από αυτούς προσπάθησε μέσω των Αγράφων να περάσει προς τη Θεσσαλία. Οι Δόλοπες όμως έπιασαν κατάλληλες θέσεις (αύχενες) και τους περίμεναν. Η πανωλεθρία των Γαλατών ήταν τέτοια που και σήμερα ακόμα σώζονται τα όστα των φονικών συγκρούσεων στις θέσεις «κοκκαλία» Χόχλιας μεταξύ Παλιάς Γιαννιτσούς και Νέας, καθώς και στα σύνορα Εύρυτανίας - Φθιώτιδος, στη θέση Πουγκάκια.

Κατά τους τελευταίους πρό Χριστού αιώνες άρχισε η παρακμή του κράτους των Δολόπων. Εγκατέλειψαν τα παλιά τους έκτεταμένα σύνορα και περιορίστηκαν στα κεντρικά Άγραφα. Την εποχή αυτή, όπως αναφέρει ο Μελέτιος (1611-1728 μ.Χ.) η περιοχή βόρεια της κορυφογραμμής Ίταμου, ονομαζόταν Παλαιοδολοπία, αυτό δε φανερώνει ότι οι Δόλοπες πιεζόμενοι από άλλους λαούς αποσύρθηκαν νοτιότερα. Πιθανότατα η Δολοπία να έδωσε το όνομα και στο χωριό Ζογλότι (Δολόπι - Ζογλόπι), το οποίο βρίσκεται σε δεσπόζουσα θέση της Παλαιάς Δολοπίας (το σημερινό Παλιοζογλόπι).

Αργότερα ο Φίλιππος Ε' το 198 π.Χ. έφτασε στον Ίταμο χωρίς να συναντήσει αντίσταση και στρατοπέδευσε στα γύρω ύψώματα για να εμποδίσει εξέγερση των Αθαμάνων. Η τελευταία ιστορική μαρτυρία για τους Δόλοπες αναφέρεται στο έτος 48 π.Χ. στην περιφημη μάχη των Φαρσάλων κατά την οποία ο Πομπήιος νικήθηκε κατά κράτος από τον Καίσαρα.

Στη μάχη αυτή, την οποία άλλοι τοποθετούν μεταξύ των χωριών Παλιόκαστρου - Βλάσδου - Πορτίτρας και Αγίου Γεωργίου, οι Δόλοπες ήταν σύμμαχοι του Καίσαρα.

Το έτος 27 π.Χ. το κράτος των Δολόπων καταλύθηκε και η Δολοπία, όπως και η υπόλοιπη Ελλάδα υποτάχτηκε στους Ρωμαίους. Οι Δόλοπες όμως δεν έπαψαν να υπάρχουν και συνέχισαν να ζούν στα βουνά και στα δάση τους την ίδια όπως και πριν ζωή. Και δεν υπάρχει καμιά άμφιβολία ότι πολλά στοιχεία

από τη ζωή και το χαρακτήρα του λαού αυτού, όπως είναι η λιτότητα, η εντιμότητα, η λεβεντιά ή φιλοπατρία και η γενναιοσύνη κληροδοτήθηκαν στους απογόνους τους, τους Αγραφιώτες.

**ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ**

Η Βυζαντινή είναι περίοδος μεγάλων κοινωνικών αναστατώσεων στην Κεντρική Ελλάδα, οι οποίες έχουν την αίτια τους στην αδυναμία των Βυζαντινών να συγκρατήσουν το κύμα των Σλάβων που κατέβαινε από Βορρά.

Οι Αγραφιώτες, αν και σε μικρότερη κλίμακα από τους άλλους Θεσσαλούς, πλήρωσαν πάντως ακριβά τις συνέπειές των, κατά κύματα επιδρομών των Σλάβων, Βλάχων και Αλβανών, οι οποίες άλλοτε μόν σκόρπιζαν τη συμφορά και την ερήμωση, άλλοτε δε είχαν τη μορφή ειρηνικής εγκατάστασης με τη συγκατάθεση των Βυζαντινών αυτοκρατόρων, που πίστευαν ότι μ' αυτό τον τρόπο οι ανυπότακτοι εκείνοι λαοί θα ήρεμήσουν και με τον καιρό θ' άφομοιωθούν από το ντόπιο στοιχείο, πράγμα το οποίο μέχρι ένα βαθμό έπιτεύχθηκε.

Όσο, από ότι γνωρίζουμε από τις λιγοστές και όχι πάντα αξιόπιστες μαρτυρίες για την εποχή αυτή, οι Αγραφιώτες αντέδρασαν βίαια και δεν δέχθηκαν την εγκατάσταση στα όρεινά εδάφη τους ούτε Σλάβων, ούτε Βλάχων, ούτε Αλβανών.

Δέχονται πάντως συνεχείς επιδρομές, κυρίως από Αλβανούς οι οποίοι γνωρίζουν καλά να πολεμούν σε όρεινά εδάφη και οι οποίοι στο πέρασμά τους λεηλατούσαν εκαιγαν, φόνευαν και άτιμαζαν, ποτέ όμως δεν τόλμησαν να επιχειρήσουν εκεί μόνιμη εγκατάστασή τους.

Οι Αλβανοί λοιπόν εγκαταστάθηκαν σε πιο ασφαλή για αυτούς μέρη στα νότια του Αχελώου, οι Σλάβοι και οι Κουτσόβλαχοι στις δυτικές πλαγιές της Πινδου και σποραδικά και στους βόρειους πρόποδες των Αγράφων, όπως δείχνουν και τα τοπωνύμια: Σμόκοβο, Μπόσκραβο, Μέγδοβας κ.λ.π.

Οι πληθυσμοί αυτοί ήταν στην πλειοψηφία τους φτωχοί κτηνοτρόφοι ή μικροκαλλιεργητές, χωρίς εθνική συνείδηση και ιδιαίτερο πολιτισμό. Γι' αυτό με τον καιρό ή μετακινήθηκαν σ' άλλες περιοχές ή άφομοιώθηκαν από τους ντόπιους, χωρίς να αφήσουν άλλο ίχνος στο πέρασμά τους εκτός από μερικά τοπωνύμια.

Οι Αγραφιώτες λοιπόν παρέμειναν καθαροί Έλληνες, χωρίς καμιά έπιμειξη με άλλόφυλους Σλάβους, Βλάχους, Αρβανίτες κ.λ.π.

Σ' όλο αυτό το μακρύ διάστημα των από Βορρά επιδρομών που διήρκεσε σχεδόν ως την τουρκοκρατία, η περιοχή Αγράφων, δεινοπάθησε. Σε κάθε τέτοια επιδρομή χωριά όλοκληρα έπαιρναν μαζί τους ότι μπορούσαν να σηκώσουν, λίγο

(Συνέχεια στη σελίδα 8)

## ΕΥΛΟΥΡΓΙΚΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ

### ΜΕΓΑΛΕΣ ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΔΑΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Σύμφωνα με έγκυρα στοιχεία ή όρεινη και ήμιορεινή έκταση του Ν. Καρδίτσας υπολογίζεται σε 1.590.603 στρέμματα που κατανέμεται κατά μορφή χρήσης ως εξής:

- α) Δασοσκεπής έκταση 495.945 στρέμματα
- β) Μερικώς δασοσκεπής 319.675 στρέμματα
- γ) Καλλιεργούμενες εκτάσεις 338.920 στρέμματα
- δ) Γυμνές εκτάσεις 301.456 στρέμματα
- ε) Άγονες εκτάσεις 134.607 στρέμματα

Από τα δάση του Ν. Καρδίτσας, τα περισσότερα από τα οποία βρίσκονται στην περιοχή Αγράφων, το 1984 έχουν παραχθεί 22.665 κυβικά μέτρα στρόγγυλης ξυλείας, δηλ. εκμεταλλεύσιμης και 42.818 κύβ. μέτρα καυσόξυλα.

Είναι γνωστός ο τρόπος με τον οποίο γίνεται μέχρι σήμερα η εκμετάλλευση αυτών, των δασών, από ιδιώτες ή από συνεταιρισμούς, που φυτοζωούν.

Και είναι επίσης γνωστό ότι και άνορθοδοξη και ασύμφορη είναι για την εθνική οικονομία και εύλογα μπορεί να χαρακτηριστεί ως λεηλασία και σπατάλη του εθνικού μας πλούτου. Γιατί και τα δάση καταστρέφονται και οι όρεινοι πληθυσμοί μένουν στην πλειοψηφία τους χωρίς

έργασία.

Η λύση, που επισημαίνουμε και σε προηγούμενα φύλλα της εφημερίδας μας είναι μία:

**ΙΔΡΥΣΗ ΕΥΛΟΥΡΓΙΚΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΓΡΑΦΩΝ**, με δυνατότητα πολλαπλής επεξεργασίας του ξύλου. Να παράγει δηλαδή κάθε είδους πριστής ξυλείας, κουφώματα κ.λ.π., μοριοσανίδες, κόντρα πλακέ, άκομα και χαρτόμαζα.

Από την άλλη μεριά, όλοι οι μικροί δασικοί συνεταιρισμοί του Νομού, ν' αποτελέσουν μία **ΕΝΩΣΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ** με μέλη το σύνολο του εργατικού δυναμικού των όρεινων χωριών, ή όποια θ' αναλάβει την εκμετάλλευση της μεγάλης αυτής ξυλουργικής μονάδας.

Πιστεύουμε ότι σάν ιδέα έχει πλέον ωριμάσει και είναι καιρός ν' αρχίσει η υλοποίηση.

Ο Ν. 1262/82 που προβλέπει επιδότηση τέτοιων μονάδων με 65% και μόνο 15% συμμετοχή των κοινοτήτων ή των εργαζομένων, είναι μία εύκαιρία, που δεν πρέπει να αφήνουμε να χαθεί.

Εκείνο που προέχει είναι να αρχίσει το συντομότερο, η σύνταξη της σχετικής **ΤΕΧΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ** του έργου, και προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να κινηθούν οι αρμόδιοι.

## Όργάνωση & λειτουργία της λαϊκής επιμόρφωσης

Τού Θανάση Καπνιά

(από την εισήγησή του στο Α' Συνέδριο)

Πρωταρχικός στόχος της Λ.Ε. πρέπει να είναι η κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη κάθε περιοχής με την ενεργητική συμμετοχή των μαζικών φορέων και των πολιτών σε όλες τις διαδικασίες που τόν αφορούν. Πιστεύοντας ότι τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν θα πρέπει να ταυτίζονται με τους στόχους του ενεργητικού των μαζικών φορέων και των πολιτών σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων και αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για την οργάνωση και λειτουργία της Λ.Ε.

Στην ΝΕΛΕ συμμετέχουν εκπρόσωποι των κυριότερων μαζικών φορέων του νομού και αυτό έγινε τώρα με την σημερινή κυβέρνηση και είναι θετικό και ουσιαστικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή.

Εκεί που δεν έγιναν βήματα και επιβάλλεται να γίνουν είναι: 1. Δημιουργία κέντρου επιμόρφωσης

στην περιοχή μας. 2. Το επιμορφωτικό πρόγραμμα θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα συστηματικής ανίχνευσης των αναγκών της περιοχής επίσης θα πρέπει να είναι έναρμονισμένο με το πρόγραμμα των υπόλοιπων επιμορφωτικών φορέων όπως είναι ΚΕΓΕ, ΟΑΕΔ, ΕΟΜΜΕΧ. Το επιμορφωτικό πρόγραμμα του κέντρου επιμόρφωσης θα πρέπει να σχετίζεται με τα προβλήματα της περιοχής και να προωθεί την επίλυσή τους με συμμετοχικές διαδικασίες.

Το τμήμα μάθησης πρέπει να μπορεί να βοηθήσει την κοινότητα στα διάφορα έργα που αναλαμβάνει ώστε να μην αφήνονται όλα σε κάποιο εργολάβο ή τεχνοκράτη αλλά οι ίδιοι οι πολίτες να συμμετέχουν με επίγνωση στις αποφάσεις στις διαδικασίες και γιατί όχι στην εκτέλεση των έργων που γίνονται στην περιοχή τους.

## ΤΟ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΜΑΣ

## ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΚΑΒΑΛΑΡΗΣ

Καλοκαιριάτικο άπομεσήμερο. Ο ήλιος πυρώνει την ασφαλτο κι' όσο κόβει το μάτι δέ βλέπεις παρά μία γυαλιστερή μαύρη λουρίδα που κόβει στα δύο τόν ατέλειωτο κάμπο. Στο βάθος του ορίζοντα ύψωνουν περήφανα τις κορφές τους τα βουνά του Ίταμου και της Βουλγαρίας.

Ο δρόμος τούτη την ώρα είναι έρημος. Μοναδική παρουσία μία μαύρη αλλόκοτη σκιά, που μόλις διακρίνεται στο βάθος και κουνιέται πέρα - δώθε σάν μεθυσμένη.

Το αυτοκίνητο καταπίνει λαιμάργα τα χιλιόμετρα και τόν... μυστήριο δεν άργει να λυθεί.

Είναι ο μπάρμπα - Γιάννης, καβάλα στο γέρικο μουλάρι του. Τόν χαιρετώ μ' ένα κορνάρισμα κι' εκείνος μισανοίγει τα μάτια κι' ανπαιρετά μ' ένα κίνημα τού χεριού βαρυστημένα, έτσι χωρίς να γυρίσει τόν κεφάλι προς τόν μέρος μου.

Ογδόντα, πάνω κάτω χρόνων, ο μπάρμπα - Γιάννης, είναι γνωστός σε τούτα τόν μέρη. Σε τούτους τούς δρόμους κύλισε ή ζωή του. Εξήντα τόσα χρόνια πάει κι' έρχεται τόν ίδιο δρομολόγιο: Χωριό - Καρδίτσα, Καρδίτσα - χωριό. Ήταν νιός και γέραςε.

Άθελά μου ξαναγυρίζει ο νους σε χρόνια περασμένα μά όχι και πολύ μακρινά.

Οι δρόμοι τούτοι που οδηγούν στ' Αγραφιώτικα χωριά, τότε έπηζαν από ζώα κι' ανθρώπους.

Η... κυκλοφορία άρχιζε από τις πρώτες πρωινές ώρες. Περήφανες μούλες και γεροδεμένοι γαϊδάραι, στολισμένοι με σέλες και πολύχρωμα κλίμα κατέβαζαν στην πόλη τούς... νοικοκυραίους τού καιρού εκείνου, πολύ πρωί για να προλάβουν τις δουλειές τους και να γυρίσουν πάλι τόν βράδυ στο χωριό νωρίς. Τόν μέγα πλήθος της αγροτιάς κατέβαινε με κάθε είδους φορτηγά: γαϊδουράκια, μουλάρια, άλογα, φορτωμένα με καυσόξυλα συνήθως, αλλά και με άλλα προϊό-

ντα.

Τά ζώα μπροστά, μέσα σ' έναν πάταγο από τόν ρυθμικό τάκα - τάκα πού έκαναν τά πέταλα στά καλντερίμια, και πίσω οι άνωγιάτες, ομάδες - ομάδες, έπιαναν τήν κουβέντα, πού άρχιζε από πειράγματα και κουτσομπολιά κι' εφτανε στά σοβαρά κοινοτικά και πολιτικά προβλήματα.

Κάποιοι έβγανε δειλά - δειλά και τήν καπνοσακούλα με τόν λαθραίο (διάσολε, με τόσο κόσμο θ' άδειάσει μεμιάς!) κι' όλοι προθυμοποιούνταν ν' άνάψουν τόν τσακμάκι με τόν μακρύ κόκκινο φυτίλι κι' οι πιά παλιοί έβγαζαν τήν ίσκα κι' άρχιζαν νά χτυπάν τόν πριόβολο και τά σιουρνάρια.

Κι' έτσι καπνίζοντας τόν στριφτό κι' συζητώντας ο μακρύς ο δρόμος γινόταν παιγνιδάκι και, χωρίς καλά καλά νά τόν καταλάβουν, με τόν χάραμα έμπαιναν στην πόλη.

Τόν άπομεσήμερο άρχιζε τόν ταξίδι τής επιστροφής. Οι πιά πολλοί τώρα γύριζαν καβάλα, με τούς τροβάδες με τόν ψώνια κρεμασμένους στό κλοτσάκι τού σαμαριού. Τι ψώνια νά κάνεις άλήθεια, μ' ένα φόρτωμα καυσόξυλα! Άς είναι. Αυτή ήταν ή ζωή τότε κι' ό κόσμος τή δεχόταν έτσι όπως ήταν.

Ποιός μπορούσε εκείνη τήν εποχή νά φανταστεί πώς αυτός ο δρόμος, πού τόν χειμώνα βούλιαζε ως τόν γόνατο στην λάσπη και τόν καλοκαίρι σ' έπινγε ή σκόνη, θά γινόταν γυαλιστερή ασφαλτος, πώς τά μουλάρια και τά γαϊδουράκια θά χάνονταν και θά παίρναν τή θέση τους τ' άγροτικά και τά τρακτέρ και πώς μοναδικό άπομεινάρι μιάς εποχής θά μινε ο μπάρμπα - Γιάννης, μοναχικός καβαλάρης, θλιβρός Δόν - Κιχώτης τού καιρού μας πάνω στόν κοκαλιάρικο Αχαμνόοντά του, πού έτσι όπως τόν παίρνει ο ύπνος, κάποια μέρα κάποιο αυτοκίνητο θά κόψει τόν νήμα τής γερικής ύπαρξής του.

ΑΓΡΑΦΙΩΤΗΣ

## Τ' ΑΓΡΑΦΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΩΣ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

(Συνέχεια από τή σελίδα 7)

άλευρι, άλάτι, μερικά ζώα κι' έτρεχαν στά δάση, νά κρυφτούν.

Ήταν δέ τόσο συχνές και άφηνιδιαστικές οι έπιδρομές τών Άλβανών, ώστε οι ντόπιοι, για νά προλαβαίνουν νά φεύγουν, είχαν στην αύλή τόν γαϊδουράκι, μόνιμα φορτωμένο με τόν χρειαζόμενα. Σε πολλά χωριά τών Αγράφων συζητιούνται ακόμα από τούς γεροντότερους τέτοιες ιστορίες.

Και ένα καθαρά ιστορικό γεγονός: Τόν 996 μ.Χ. μετά τή νικηφόρα μάχη τού Βυζαντινού στρατηγού Νικηφόρου Ούρανού στό Σπερχειό, τά υπολείμματα τής στρατιάς τού Σαμουήλ για ν' άποφύγουν έλοκληρωτική καταστροφή προσπάθησαν νά περάσουν στην Θεσσαλία διασχίζοντας τ' Αγραφα. Στο βουνό όμως μεταξύ τών χωριών Μολόχας, Φουρ-

νάς και Άηδοχωριού όπλισμένοι Άγραφιώτες τούς έπιτέθηκαν και τούς άποδεκάτισαν. Έλάχιστοι από εκείνους κατάφεραν νά φτάσουν στην Βουλγαρία. Τόν βουνό, πού και σήμερα ακόμα είναι κατάσπαρτο από τάφους και κόκκαλα, από τότε πήρε τόν όνομα Βουλγάρια.

Μ' όλες αυτές τις έπιδρομές και τις άναστατώσεις κατά τή Βυζαντινή περίοδο ή οικονομία τών Αγράφων ήταν καταστραμμένη. Οι Άγραφιώτες είχαν άποσυρθεί στά βουνά και τά λίγο εύφορα μέρη έμεναν άκαλλιεργητα. Κύρια πηγή βιοπορισμού ήταν ή κτηνοτροφία και τόν λίγο καλαμπόκι πού καλλιεργούσαν.

Πιθανότατα αυτός είναι ο λόγος για τόν όποιο οι Βυζαντινοί αυτοκράτορες παραχώρησαν στ' Αγραφα πολλές φορολογικές άπαλλαγές, οι όποιες διατηρήθηκαν και έπι τουρκοκρατίας.